

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ Α.Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Κ.Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,
Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριε
Χριστόδουλε,

Ἐλλογιμώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας,

Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Ἀκαδημαϊκοί,

Ἐντιμώτατοι ἄκροαταί,

Μετὰ βαθείας συγκινήσεως καὶ συνοχῆς καρδίας λαμβάνομεν τὸν λόγον ἐνώπιον ὑμῶν τῶν διακεκριμένων ἐργατῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, ἵνα ἐκφράσωμεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς ἡμετέρας Μετριότητος διὰ τὴν προσγενομένην ἡμῖν ὑψίστην τιμὴν τῆς ἀνακηρύξεως ἡμῶν ὡς ἐπιτίμου μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἀνερευνῶντες τὰ ἔργα ἡμῶν δὲν ἀνευρίσκομεν μεταξὺ αὐτῶν τὸ ἄξιον τῆς ὑψίστης αὐτῆς τιμῆς. Ὅθεν στρεφόμενοι πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ὠθήσαντος ὑμᾶς εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν λόγου ἐπισημαίνομεν δύο πιθανὰ αἷτια: Πρῶτον τὴν εὐλογον ἐκτίμησιν ὑμῶν πρὸς τὸ ὑπερχιλιετὲς ἔργον τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ ὁποίου θεία συνάρσει προκαθήμεθα, καὶ δεύτερον τὴν εὐγένειαν καὶ λεπτότητα τῶν ὑμετέρων αἰσθημάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἀντιλαμβάνεσθε καὶ ἐπιβραβεύετε τὰς ἀγαθὰς προθέσεις τῆς ἡμετέρας Μετριότητος πρὶν ἢ αὐταὶ καταστοῦν πραγματικότης.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἐκφράζομεν τὰς ἐκ βαθέων εὐχαριστίας ἡμῶν τόσον διὰ τὴν ὑψίστην αὐτὴν τιμὴν ὅσον καὶ διὰ τὴν παραχώρησιν τοῦ δυσπροσίτου τούτου καὶ ὑψηλοῦ βήματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκχύνεται ὁ πλήρης ἀγάπης, εὐγνωμοσύνης καὶ ἀπλότητος λόγος ἡμῶν πρὸς τὰς πλήρεις ἀγαθῶν αἰσθημάτων καρδίας σας. Ὁ δὲ λόγος ἡμῶν διαβεβαιοῖ ὑμᾶς ὅτι ἀποδεχόμεθα τὴν ὑψίστην αὐτὴν τιμὴν ὡς ἀπονεμομένην πρὸς τὸ εἰς ὃ ἀληθῶς ἀνήκει Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰώνων διακονεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὑπὸ ποικίλας

συνθήκας ανέσεως ἢ θλίψεως, δόξης ἢ ἀτιμίας, σταυρώσεως ἢ ἀναστάσεως, εἰρήνης ἢ πολέμου, καὶ πάσης ἄλλης καταστάσεως, μὴ ὑποστέλλον οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τὸν φάρον τοῦ φωτὸς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ὡς καὶ ὑμεῖς οἱ τῆς ἱστορίας καὶ πάσης ἐπιστήμης ἐντριβεῖς γινῶσται πλήρως γνωρίζετε.

Διότι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας ὑμεῖς τὸν οἶακα εὐθύνετε λαμπρῶς, συγκαταλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς τοὺς κορυφαίους τῶν κορυφαίων ἐκάστου κλάδου τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ ἐπιτελεῖ σοβαρώτατον ἔργον. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀναφερόμενον εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως καὶ εἰς τὴν περισυλλογὴν, διάσωσιν καὶ ταξινόμησιν τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας τοῦ Γένους ἡμῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν βράβευσιν μελετῶν καὶ πράξεων ἐξαιρέτου ἤθους, διεξαγόμενον δὲ ἐν συναισθήσει τῆς ὑπευθυνότητος τῆς κρίσεως μετ' ἀντικειμενικότητος καὶ ἐμβριθείας, ἔχει ἀποσπάσει τὴν καθολικὴν ἀναγνώρισιν.

Ἡμεῖς οἱ θνητοὶ δρομαῖοι ὡς ἄτομα παρερχόμεθα τὴν βιοτήν. Τὰ μεγάλα ὅμως ἔργα ἀπαιτοῦν ὁμαδικὴν καὶ διηνεκὴ τὴν προσπάθειαν. Τοιοῦτον μέγα, διὸ καὶ συλλογικὸν τὸ ἔργον τῆς τε τιμώσης Ἀκαδημίας καὶ τοῦ τιμωμένου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡγούμενοι πατρικῶς, χάριτι τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, τοῦ τελευταίου, ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν καὶ εὐαρέσκειαν ἡμῶν διὰ τὴν σημερινὴν συνένωσιν, ἐν χώρῳ καὶ ἐν πνεύματι, τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἣν ἐκπροσωπεῖτε ἀξίως, μετὰ τῆς ὀρθοδόξου διακονίας, ἣν ἡμεῖς ἐπιτελοῦμεν κατὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν.

Αἰσθανόμεθα ὅτι διὰ τῆς σημερινῆς τιμῆς συντάσσεσθε ὁμολόγως καὶ συνευδοκεῖτε πρὸς τὴν πρόοδον καὶ ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἐπιμόχθου ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐπιτελοῦμεν. Διότι τὸ ἔργον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπερβαῖνον τόπους καὶ χρόνους, εἶναι οἰκουμενικὸν καὶ συνεχὲς καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐν τε τῷ παρόντι βίῳ καὶ ἐπέκεινα τοῦ χρόνου δικαίωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς μετανοίας, ἡ προβολὴ τοῦ Σωτῆρος, ἡ παραμυθία τῶν ψυχῶν, ἡ μετὰ διακρίσεως καταλλαγὴ λαῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, ἡ μετ' ἀφθονίας παροχὴ πνευματικῆς τροφοδοσίας, ἡ ἐπίτευξις διαλόγου ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ

ἀντιμωλία εἶναι δυσχερής, συντελοῦν εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Μὴ ἔχοντες δὲ λόγον ἐπιστήμης ἵνα προσφέρωμεν ὡς ἀντίδωρον πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα μὴ τοῦ βήματος κατέλθωμεν ἄνευ ἀντιπροσφορᾶς τινος ἐλαχίστης, ἐπελέξαμεν ὅπως ἐκθέσωμεν κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὴν ἀγάπην σας ὠρισμένας πρακτικὰς σκέψεις περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς συγχρόνου προοπτικῆς του.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι θεσμὸς λειτουργῶν εἰς τὴν ἔδραν του πλεόν τῶν 1600 ἐτῶν. Διὰ τοῦ τρίτου κανόνος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, συνελθούσης τὸ 381 μ.Χ., καὶ διὰ τοῦ 28ου τοιούτου τῆς Δ' ὁμοίας, συνελθούσης τὸ 451 μ.Χ., ὠρίσθη ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἔχει τὰ πρεσβεῖα τιμῆς καὶ εὐθύνης ἴσα μὲ τὸν Ρώμης, ἀπὸ τοῦ σχίσματος δὲ καὶ ἐφεξῆς, ἔχει οὗτος τὴν πρωτόθρονον θέσιν μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν. Ὡς Πρωτόθρονος μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων ἀνεγνωρίζετο ὑπ' αὐτῶν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Βυζαντινῆς καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἀναγνωρίζεται παρὰ πάντων. Μάλιστα δὲ ὅλαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ὅλαι αἱ Θρησκεῖαι καὶ ὅλαι αἱ Κυβερνήσεις τῶν Χριστιανικῶν ἢ μὴ Κρατῶν τοῦ κόσμου, τὰ ὅποια ἐπεσκέφθησαν οἱ ἐκάστοτε Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι, ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶναι ταυτοχρόνως καὶ Ἐπίσκοπος τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὅπισθεν τοῦ γεγονότος τούτου ὀχυρούμενοί τινες προσπαθοῦν νὰ περιορίσουν τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, παρ' ὅλον ὅτι εἶναι παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένη. Ἡ ἄρνησις αὕτη προκαλεῖ ἐνίοτε ἀπορίαν, ἀλλ' οὐδέποτε ἐλήφθη σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, δεδομένου ὅτι ἡ εὐρυτέρα ἀρμοδιότης καὶ ὁ ἀνωτέρω τίτλος τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀποτελεῖ σαφῶς διαμεμορφωμένην παράδοσιν κατωχυρωμένην δι' ἀποφάσεων Συνόδων Οἰκουμενικῶν, αἱ ὅποια, ὡς γνωστόν, δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν.

Σχετικῶς προσφάτως ἐγένετο ἐπίκλησις τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχει «Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον» μὲ οἰκουμενικὴν ἀποστολήν, παρὰ μόνον «Πατριαρχεῖον Φαναρίου» μὲ περιορισμένην τοπικὴν ἀρμοδιότητα, διότι δῆθεν εἰς αὐτὴν γίνεται λόγος περὶ «Πατριαρχείου Φαναρίου». Πέραν τοῦ ὅτι ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης ὡς καθαρῶς νομικὸν κείμενον, ἀφορᾷ εἰς σχέσεις Πολιτειῶν καὶ δὲν εἶχεν οὔτε πρόθεσιν οὔτε δικαιοδοσίαν νὰ ἀναδιarrυθμίση τὴν δι' ἱερῶν κανόνων καθωρισμένην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ ἀρμοδιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ρητέον ὅτι εἰς τὴν ἀπὸ 16ης Δεκεμβρίου 1922 ἔγγραφον Δήλωσιν τοῦ Riza Nouri Bey, πρὸς τὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Λωζάννης, ἡ ὁποία καὶ κατέληξεν εἰς τὴν Διεθνῆ Σύμβασιν τῆς Λωζάννης, τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο ἀναφέρεται ὡς Οἰκουμενικὸν ὡς ἐξῆς: «Il resulte des considérations précédentes que l' élimination des privilèges temporels du clergé et le transfer du Patriarcat Oecuménique au dehors de la frontière...» (Ἐπίσημα Πρακτικά, σελ. 267). Οὐδαμοῦ ἀλλαγῆς τῆς Διεθνοῦς ταύτης Συμβάσεως γίνεται λόγος περὶ «Πατριαρχείου Φαναρίου», διότι συνεφωνήθη τότε ἡ παραμονὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀπὸ αἰώνων ἔδρᾳ του καὶ οὕτω δὲν περιελήφθησαν σχετικαὶ διατάξεις ἐν τῇ Συνθήκῃ ταύτῃ.

Ἡ διὰ τοῦ Τύπου προβληθεῖσα δημοσιογραφικὴ ἄποψις ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνακηρύσσει αὐτοβούλως τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἀνωτάτην ἀρχὴν ὅλου τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου εἶναι πολλαχῶς ἐσφαλμένη καὶ μαρτυρεῖ ἄγνοιαν τοῦ θέματος, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶναι ἀπλῶς πρῶτος μεταξὺ ἴσων Ἱεραρχῶν τῆς Ὁρθοδόξου μόνον Ἐκκλησίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἔχει διοικητικὴν ἐξουσίαν ὡς ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κυρίως συντονιστικὰς καὶ δηλωτικὰς τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀρμοδιότητας, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ὠρισμένης πνευματικῆς φύσεως τοιαύτας ἢ ἀναπληρωματικῆς, ὡσάκις αἱ λοιπαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀδυνατοῦν νὰ ἐπιλέξουν ἢ νὰ συγκροτήσουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν ὄργανα λόγῳ διωγμῶν, ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτήτων προσώπων καὶ ἄλλων λόγων.

Ὁ λαϊκὸς ἐξ ἄλλου χαρακτήρ τοῦ Κράτους, εἰς τὸ ὅποῖον τοῦτο ἐδρεύει, δὲν ἀντιτίθεται εἰς τὴν θρησκευτικὴν δραστηριότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς δὲν ἀντιτίθεται ὁ λαϊκὸς χαρακτήρ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν οἰανδῆποτε θρησκευτικὴν δραστηριότητα.

Τὸ τοπικόν, εἰδικώτερον, Σύνταγμα ὅχι μόνον κατοχυρώνει διὰ τοῦ ἄρθρου 24 τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ καθιστᾷ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ὑποχρεωτικὴν τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὴν στοιχειώδη καὶ μέσην ἐκπαίδευσιν. Συνεπῶς δὲν ὑπάρχει νομοθετικὸν κώλυμα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας του εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς χώρας ἀπὸ τῆς Πολιτείας τῆς ἀπὸ αἰῶνων ἕδρας του.

Ὁ τίτλος «οἰκουμενικός» καὶ αἱ πανορθόδοξοι συναφεῖς καθαρῶς θρησκευτικαὶ ἀρμοδιότητες αὐτοῦ εἶναι συμβατικώτατοι μὲ τὴν οἰανδῆποτε Δημοκρατικὴν Πολιτείαν καὶ τὴν συναφῆ ὑπηκόοτητα, διότι ἀποτελεῖ μίαν τιμητικὴν διὰ πᾶσαν πολιτείαν διεύρυνσιν πρὸς τὸν διεθνῆ ὀρίζοντα τῶν ἀρμοδιοτήτων ἑνὸς ὑπηκόου αὐτῆς χωρὶς οὐδεμίαν διακινδύνευσιν τῆς ἰδίας. Ἐὰν πρὸς στιγμὴν ἤθελε μία πολιτεία σκεφθῆναι τὴν θεωρήσῃ ἀσύμβατον τὴν τοιαύτην διεύρυνσιν τῶν δυνατοτήτων παντὸς πολίτου αὐτῆς ὅπως ἀναπτύξῃ θρησκευτικὴν δρᾶσιν ἐκτὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς, τοῦτο θὰ συνίστα μίαν ἐξαιρετικῶς στενὴν καὶ ἄνευ προοπτικῆς τοποθέτησιν, ἕνα περιορισμὸν τῆς δυνατότητος ἐκφράσεως καὶ δράσεως παντὸς ὑπηκόου αὐτῆς ἐκτὸς τῶν συνόρων τῆς Πολιτείας καὶ θὰ συνεπήγετο τὴν ἄρνησιν τῆς ἐννοίας τῆς διεθνοῦς καὶ τῆς παγκοσμίου κοινότητος καὶ τῶν διὰ διεθνῶν συμβάσεων κατωχυρωμένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ τοιαύτη ἀντίληψις δὲν γίνεται δεκτὴ κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν εἰς οὐδὲν πεπολιτισμένον κράτος, οὐδὲ εἰς τὸ Κράτος τῆς ἕδρας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν Τουρκίαν.

Μετὰ τὴν ἄκρως συνοπτικὴν καὶ προεισαγωγικὴν ταύτην ἔκθεσιν, ἐρχόμεθα εἰς τὸ κύριον θέμα ἡμῶν περὶ τῆς προοπτικῆς αὐτοῦ, δηλαδή περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον ἀντιλαμβάνεται τοῦτο τὴν ἐν τοῖς συγχρόνοις καιροῖς ἀποστολήν του.

Δέν θά ἀναφερθῶμεν εἰς τὴν ἱστορίαν, οὔτε θά ἀπαριθμήσωμεν ἐπιτεύγματα. Θὰ προσπαθήσωμεν μόνον νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν ἓν τισι παρερμηνευομένην στάσιν ἡμῶν καὶ νὰ ἐξηγήσωμεν τοὺς λόγους ἔνεκα τῶν ὁποίων προτιμῶμεν ὠρισμένας λύσεις ἐπὶ θεμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα πολλὰς ἀκούομεν ἀντιτιθεμένας προτάσεις.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν εἶναι πολιτικὸς θεσμός. Ἐπομένως δὲν ἐπιδιώκει τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κόσμου διὰ τῶν πολιτικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἴσως δύνανται νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὴν λέξιν ἰσχύς. Ὑπῆρξεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ τοπικὴ πολιτικὴ ἐξουσία εἶχεν ἀναθέσει εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ τοῦτο, ἐκτιμῶν τὰς συνθήκας τῆς τότε ἐποχῆς, εἶχε πρὸς καιρὸν ἐκ λόγων φιλανθρωπίας ἀναλάβει, ἐπὶ πλεόν τῆς καθαρῶς ἐκκλησιαστικῆς ἀποστολῆς του, καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἐξυπηρετήσεως ὠρισμένων δικαστικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀναγκῶν τοῦ τμήματος τῶν ὑπηκόων της, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Αὐτὴ ἡ δικαιοδοσία δὲν ἀσκειῖται πλέον καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἀσκῆται καὶ δὴ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Πολιτείας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐδρεύει, καὶ οὕτω τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔχει ἐπικεντρώσει τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ γενικώτερον παιδευτικὴν καὶ ἀνθρωπιστικὴν ἀποστολὴν του, ἡ ὁποία ἐμμέσως μόνον ἐνδέχεται νὰ ἐπηρεάζῃ τὰς συνειδήσεις τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν λῆψιν τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων.

Παρὰ ταῦτα, ὠρισμένοι ἐξακολουθοῦν νὰ βλέπουν τὰ πράγματα ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν εὐρυτέρας ἀποστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ καταλογίζουσιν εἰς αὐτὸ παραλείψεις ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα. Διότι ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον σήμερον οὔτε ἀνάγκην ἔχει οὔτε ὀραματίζεται οὔτε ἐπιδιώκει τὴν διεύρυνσιν τῶν ἐνασχολήσεων αὐτοῦ εἰς τομεῖς μὴ ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ χριστιανικούς. Ἐπὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν τομέων ἔχουν ἀναπτυχθῆ ἄλλοι φορεῖς, ἀρμοδιώτεροι καὶ ἰκανώτεροι αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀνάμιξις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὰ ἔργα των δὲν εἶναι οὔτε φρόνιμος οὔτε ἐπιθυμητὴ οὔτε ὠφέλιμος, ὡς δὲν εἶναι σκόπιμος ἡ ἀνάμιξις τῶν ἄλλων φορέων εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

“Ὅσον καὶ ἂν φαίνεται εἰς τινὰς ἀλυσιτελῆς ἢ τακτικὴ αὐτῆ, εἶναι ἡ μόνη ἀποτελεσματικὴ, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος.

Ἐὰν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνεφορεῖτο ὑπὸ ἡγεμονικοῦ πνεύματος, πρῶτον θὰ ἐπρόδιδε τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος ὑπέδειξεν εἰς ἡμᾶς ὅτι τὸ πρωτεῖον παρ’ ἡμῖν ἐνυπάρχει ἐν τῇ διακονίᾳ τῶν ἄλλων καὶ τῇ δουλείᾳ ἐναντι αὐτῶν καὶ ὄχι ἐν τῇ κατεξουσιάζει αὐτῶν. Καὶ δεύτερον θὰ ἤρχετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν συνοδικὸν σύστημα καὶ θὰ προεκάλει τὴν εὐλογον ἀντίδρασιν τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ζητοῦν ἐξουσιαστήν, ἀλλὰ ὁδηγὸν καὶ συντονιστήν, προσφερόμενον νὰ ἀναπληρώσῃ τὰ παρ’ αὐταῖς ἐλλείποντα καὶ ὄχι νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ τῶν ἰδίων τὰ παρ’ αὐτῶν ἐφικτά.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν εἶναι συνεπῶς διοικητικὴ ὑπερεξουσία μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶναι, ὡς ἐλέχθη, πρῶτος μεταξὺ ἴσων Προκαθημένων τῶν Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ Πατριαρχῶν καὶ ἔχει συντονιστικὸν ρόλον, ἀλλὰ δὲν ἀποφασίζει αὐτὸς ἐπὶ τῆς οὐσίας. Ἐν ὄψει λοιπὸν τῆς ἱστορικῆς συγκυρίας καὶ τῆς καταστάσεως τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δὲν κρίνει σκόπιμον, καθ’ ἣν ἔχει ἀρμοδιότητα κρίσεως, νὰ συγκαλῆ ἀκαίρως Συνόδους Πανορθόδοξους ἐπὶ παντὸς ἀνακύπτοντος θέματος, καὶ δὴ τοιούτου μὴ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ. Διότι ἐμφωλεύουν δύο κίνδυνοι. Ὁ κίνδυνος τῆς ἐμπλοκῆς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν πολιτικὴν, γεγονὸς ἐκτρέπον αὐτὰς τῆς χριστιανικῆς ἀποστολῆς των, καὶ ὁ κίνδυνος τῆς διαιρέσεως αὐτῶν εἰς ομάδας διὰ λόγους μὴ δογματικούς, ἀλλὰ πολιτικούς.

Ἡ ἱστορία ἀναφέρει πολλὰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας πολιτικοὶ τινες ἡγεμόνες προεκάλεσαν ἐκκλησιαστικὰ σχίσματα πρὸς ἐξυπηρέτησιν πολιτικῶν σκοπῶν. Συνεπῶς δὲν πρέπει νὰ παρασυρθῶμεν εἰς τὸ νὰ διαπράξωμεν τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ ὑπηρετήσωμεν τὰ σχέδια ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς ἀναποφεύκτους πολιτικὰς ἀντι-

παραθέσεις θέλουν νὰ προσθέσουν ἐκκλησιαστικά σχίσματα πρὸς διεύρυνσιν τῶν πολιτικῶν χασμάτων.

Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ πεδίου ὑπάρχουν πολλὰ θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν διαφοροποιημένοι ἀπόψεις, χωρὶς τοῦτο νὰ διασπᾷ τὴν ἐνότητα τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Δὲν εἶναι φρόνιμον πάντοτε νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν διὰ Συνοδικῶν ἀποφάσεων ἐπικράτησιν τῆς μιᾶς ἀπόψεως, διότι, ἂν τοῦτο δὲν ἐπιτευχθῆ, κινδυνεύομεν νὰ δημιουργήσωμεν νέα σχίσματα.

Ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δογματικά, ἐκάστη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία διὰ τῶν τοπικῶν αὐτῆς Συνόδων λαμβάνει τὴν προτιμητέαν θέσιν. Τοῦτο εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν ὀργανωτικὴν δομὴν τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣ ὁποία ἔχει ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων μέχρι σήμερον συγκροτήσῃ μέγαν ἀριθμὸν τοπικῶν Συνόδων καὶ ἐλάχιστον ἀριθμὸν Οἰκουμενικῶν. Μάλιστα δέ τινες τῶν βεβιασμένως ὡς Οἰκουμενικῶν συγκροτηθεισῶν (πρὸς ἐπιβολὴν ἀνθρωπίνων θελημάτων) Συνόδων ἐξεστράτησαν εἰς ἀποφάσεις ἀκυρωθείσας καὶ πολλὰ προβλήματα προκαλεσάσας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι μία Σύνοδος, ἣ ὁποία προβλέπεται βασίμως, ὅτι θὰ προκαλέσῃ κακὸν ἀντὶ καλοῦ, λόγῳ μὴ ὠριμάνσεως τῶν θεμάτων καὶ τῶν πνευμάτων, δὲν πρέπει νὰ συγκαλῆται.

Συνεπῶς, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ μιμηθῆ τὸ πρότυπον τῆς Δυτικῆς Χριστιανοσύνης, ἣ ὁποία προσέδωκεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἐκκλησίας κρατικὴν ὑπόστασιν καὶ κρατικὴν ἐξουσίαν. Ἀντιθέτως εὐρίσκει τὴν σχετικὴν κατάστασιν ἀντίθετον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν καὶ ζωὴν καὶ πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα.

Πιστεῖεὶ δηλαδὴ ὅτι μεταξὺ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκουσίας σταυρώσεως ἑαυτοῦ καὶ τῆς διὰ τῆς ἰσχύος σταυρώσεως τῶν φερομένων ὡς ἐχθρῶν τῆς πίστεως, χριστιανικῆ καὶ ἀπολύτως προτιμητέα εἶναι ἡ πρώτη. Συνεπῶς, οὐδέποτε θὰ ἐξοπλίσῃ σταυροφόρους, σταυρωτὰς τῶν δῆθεν ἀντιπάλων, πολλάκις ὅμως εἶχε καὶ ἀποδέχεται νὰ ἔχῃ ἐσταυρωμένους ἀγίους.

Τοῦτο, διότι τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἢ ἐπὶ τοῦ κακοῦ νίκη διὰ τοῦ καλοῦ καὶ ὄχι διὰ ἰσχυροτέρου κακοῦ. Ὡς καλός, λοιπόν, Σαμαρείτης τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπιχέει εἰς τὰς πληγὰς τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς θεραπευτικὸν ἔλαιον καὶ ἀνακουφιστικὸν οἶνον καὶ ἀφήνει εἰς ἄλλους τὴν μέριμναν διὰ τὴν καταστολὴν τῆς ληστείας. Γνωρίζει, ἄλλωστε, ὅτι ἡ δύναμις τῆς Λερναίας Ὑδρας, ἡ γεννῶσα δύο κακὰς κεφαλὰς εἰς τὴν θέσιν τῆς κοπτομένης μιᾶς, δὲν ἀφαιρεῖται διὰ τῆς κοπῆς τῶν κακῶν κεφαλῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς πνευματικῆς ὑποδομῆς τοῦ γεννῶντος ὑποκειμένου. Ἐπομένως δὲν ἐπιδιώκει τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κόσμου διὰ τῶν ματαίως ἐκτοξευομένων κεραιῶν τοῦ Διός, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀθορύβου ἀγαθοποιῶν ἐπιδράσεως τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀκολουθεῖ ἐν τούτῳ τὴν ἀκατανόητον διὰ τοὺς πολλοὺς παρότρυνσιν τοῦ ἐν Ἀγίοις προκατόχου ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «ἡττηθῶμεν, ἵνα νικήσωμεν». Ἡττηθῶμεν κατὰ κόσμον, ἵνα νικήσωμεν κατὰ Θεόν.

Δυνάμεθα δὲ νὰ ὑποστηρίξωμεν εὐπροσώπως, ὅτι ἡ ἐξόχως χριστιανικὴ στάσις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας νικάται ὁ πειρασμὸς τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς συνακολούθου ἐκκοσμικεύσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι αὕτη ἡ ὁποία ἐπέτυχε τὴν ἐπιβίωσιν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ διττῶς: Διὰ μὲν τοὺς κρίνοντας κατὰ Θεόν, διότι ἡ θεάρεστος αὕτη στάσις, ἡ ἐνέχουσα τὴν μίμησιν τοῦ σταυρωθέντος καὶ μὴ τὴν ἐξουσίαν χρησιμοποίησαντος πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπισύρει τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Κυρίου ὅτι πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσι τῆς κατὰ τὸ θέλημα Αὐτοῦ πορευομένης Ἐκκλησίας Αὐτοῦ. Διὰ δὲ τοὺς κρίνοντας κατ' ἄνθρωπον, διότι ἡ στάσις αὕτη, μὴ ἐνέχουσα τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῶν ἐκάστοτε κρατούντων, δὲν προκαλεῖ τὴν ἠρώδειον ἀντίδρασιν αὐτῶν.

Σημειωτέον παρεμπιπτόντως ὅτι ἡ διοικητικὴ διασπορὰ καὶ ἀποκέντρωσις τῶν ἡνωμένων δογματικῶς καὶ πνευματικῶς Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν προφυλάσσει αὐτὰς καὶ ἀπὸ τοῦ κινδύνου ἀρπαγῆς τῆς νῦν

άνυπάρκτου κεντρικῆς ἐξουσίας ὑπό τινος ἐπιβούλου αὐτῆς τε καὶ τῆς ὄλης Ἐκκλησίας καὶ χρησιμοποίησεως αὐτῆς πρὸς ἰδιοτελεῖς σκοπούς.

Τὸ συνακόλουθον τοῦτο γεγονός τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ πολλῶν διαφορετικῶν γνωμῶν ἐπὶ τινων ἀνθρωπίνων καὶ ὄχι δογματικῶν ζητημάτων, ὡς καὶ τὸ γεγονός τῆς μὴ ὑπάρξεως παρ' αὐτῇ κεντρικῆς διοικητικῆς ἐξουσίας, οὔτε τὴν ἐνότητα αὐτῆς ἀναιρεῖ οὔτε τὴν πνευματικὴν δύναμιν αὐτῆς μειώνει. Διότι ἡ μὲν ἐνότῃς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι φύσεως πνευματικῆς καὶ δὲν μετῶνται διὰ τῶν κοσμικῶν μέτρων, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξωμεν ἐκτενέστερον (Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, ἀρ. φυλ. 455|1.9.1998, σελ. 3), ἡ δὲ δύναμις αὐτῆς ἀπορρέει, ὡς προλαβόντως εἶπομεν, ἐκ τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Ἀπόστολον εἶναι («Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἑλλησι δὲ μωρία, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς... Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία») (Α' Κορ. 1,23).

Ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ εἶναι βεβαίως δυσκατάληπτος καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, τόσον ὥστε ἅγιοι καὶ ἄγγελοι ἐκπλήσσονται πρὸ τῆς ἐπιλογῆς τοῦ Χριστοῦ νὰ δοξασθῇ ἀτιμαζόμενος ἐπ' αὐτοῦ. Πολλοὶ τῶν ἁγιογράφων ἐπιθέτουν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐπιγραφὴν «ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης», ἀντὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Πιλάτου τεθείσης «ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων». Ἀλλὰ τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὴν ἐκ τοῦ ἀτιμωτικοῦ σταυροῦ δόξαν ὑπερτέραν τῆς αἰνέσεως πάντων τῶν ἀγγέλων, τῆς περὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ διηγῆσεως τῶν οὐρανῶν, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐλογίας ὅλων τῶν ὄντων, τοῦ ἀκαταπαύστου τρισαγίου χερουβικοῦ ὕμνου; Ἴσως ἡ δύναμις, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ὑπομείνῃ ὁ ἀναμάρτητος καὶ παντοδύναμος τὴν ἐπὶ σταυροῦ ὕψωσίν του ὑπὸ τῶν πλασμάτων αὐτοῦ, εἶναι μεγαλυτέρα τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ σύμπαντος. Ἡ ἀπόκρυψις τῆς παμμεγίστου αὐτῆς πνευματικῆς δυνάμεως ὑπὸ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ θνήσκοντος ἐπὶ σταυροῦ, ἡ ἄρρητος αὕτη κένωσις καὶ ταπείνωσις, εἶναι, ἀνθρωπίνως εἰπεῖν, ἀνωτέρα πάσης νοητῆς παντοδυναμίας καὶ ἡ μόνη ἀνατρεπτικὴ τοῦ στηριζομένου ἐπὶ τῆς ἰσχύος κακοῦ. Διότι ἀναιρεῖ αὐτὴν ταύτην τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ὁ παράφωνος ὑπερτονισμὸς τοῦ ἐγὼ ἐντὸς τῆς συμπαντικῆς ἀρμονίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δέχεται, ὡς τινες τῶν ἀνατολικῶν δοξασιῶν, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξαφανισθῇ τὸ πρόσωπον, ὡς ἡ σταγὼν ἐν τῷ ὠκεανῷ, ἵνα σωθῇ. Διδάσκει ὅτι τὸ πρόσωπον σώζεται παραμένον ἀλώβητον καὶ ἀκέραιον, ἀφαιρουμένων μόνον τῶν ξένων πρὸς τὴν ἀληθῆ φύσιν αὐτοῦ κακοήθων ἐγωϊστικῶν νεοπλασμάτων. Διὰ τοῦτο, ἡ ὑγιὴς ταπεινώσις εἶναι συνώνυμος τῆς πλήρους αὐτογνωσίας, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τόσον τὴν γνῶσιν τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου καθ' ἑαυτόν, ὅσον καὶ τὴν γνῶσιν τῆς στεφανώσεως αὐτοῦ δόξῃ καὶ τιμῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ὑπερυψώσεως αὐτοῦ εἰς θέσιν Θεοῦ.

Ἐχοντες, λοιπόν, τὸν λόγον τὸν τοῦ Σταυροῦ ὡς Θεοῦ δύναμιν (Α' Κορ. 1,18) στηρίζουσιν ἡμᾶς, καὶ μόνην ἱκανὴν νὰ ἀνατρέψῃ τὸ ἐν τῷ κόσμῳ κακόν, δὲν αἰσθανόμεθα ἐλλειπεῖς ὁσάκις δὲν ἐκφέρομεν ἄλλον λόγον περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐχοντες ἐπὶ τούτοις τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐνότητα ἀρραγῆ, δὲν ἐπιζητοῦμεν ἄλλην τινὰ ἐγκοσμιοκρατικὴν ἐνότητα περιβεβλημένην κοσμικὴν ἰσχύν, ἵνα ἐπιδράσωμεν ἐπὶ τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων καὶ δὴ διὰ τῆς κοσμικῆς ἰσχύος, ἥτις ἀπορρέει ἐκ τῆς ἠνωμένης φωνῆς τῶν Ὁρθοδόξων. Ἀποβλέπομεν εἰς τὸν ἐπηρεασμὸν τῶν καθ' ἕκαστον ἀνθρωπίνων πνευμάτων καὶ ὄχι εἰς τὴν εὐθεϊαν καὶ μαζικὴν καταστολὴν τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. Ἐπομένως δὲν θεωροῦμεν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τὴν κατὰ κόσμον ἰσχυρὰν μαζικὴν φωνὴν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καθόσον καὶ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν φωνὴν ἐκάστης Ἐκκλησίας δύναται νὰ ἐκπορευθῇ ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια. Εἰς τὴν ψυχὴν ἐκάστου ἀνθρώπου εἰσέρχεται ὁ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον λόγος τοῦ Θεοῦ, εἴτε ἐκφωνεῖται ὑπὸ ἐνὸς εἴτε ὑπὸ πολλῶν.

Δὲν ἀγνοοῦμεν, βεβαίως, τὴν ψυχολογικὴν ὑποβλητικὴν ἐπίδρασιν τῆς συμφωνίας τῶν πολλῶν φωνῶν, οὔτε παραλείπομεν νὰ ἐνεργήσωμεν τὰ δέοντα πρὸς γνωστοποίησιν τῆς τοιαύτης συμφωνίας ὅπου αὕτη ὑπάρχει. Ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι ἐφικτὸν πάντοτε, εἴτε λόγῳ διαφωνιῶν ἐπὶ τινων θεμάτων εἴτε λόγῳ ἄλλων ἐμποδίων. Ὁ λόγος ὅμως τοῦ Θεοῦ διαγγέλλεται ὑπὸ μυριάδων στομάτων ἀνά τὴν γῆν καὶ ὅταν δὲν ἀπαγγέλλεται ἐν ἐνὶ στόματι.

“Ὅθεν δὲν εἶναι ἄφωτος ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκ τοῦ ὅτι στερεῖται τῆς ἐγκοσμιοκρατικῆς ὀργανώσεως, ἢ ὅποια θὰ τῆς ἐπέτρεπε νὰ ὀμιλῇ δι’ ἐνὸς συλλογικοῦ καὶ ἐν διαρκεῖ ἐτοιμότητι εὐρισκομένου κεντρικοῦ ὀργάνου ἐπὶ τῶν ἐπικαίρων ζητημάτων.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔχει βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς οἰκουμενικῆς καὶ χριστιανικῆς ἀποστολῆς του. Δὲν λησμονεῖ βεβαίως οὐδέποτε τὸ Γένος ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται. Πιστεύει ὅμως ὅτι τὸ γένος ἀναδεικνύεται ὅταν ὑπηρετῇ τὴν πρόοδον, τὴν καταλλαγὴν καὶ τὴν συνεργασίαν ὄλων τῶν γενῶν. Τότε γίνεται ἀγαπητὸν καὶ σεβαστὸν παρὰ πάντων. Ὡς ἐκ τούτου θεωρεῖ ὅτι τὸ καθῆκον του τὸ χριστιανικὸν νὰ ὑπηρετῇ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὅποιαν ὁ συνιστῶν τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς περιβάλλει διὰ τῆς ἴσης πρὸς ὅλους ἀγάπης Του, δὲν ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν ἀγάπην Του διὰ τοὺς συγγενεῖς Του κατὰ σάρκα.

Χωρὶς, λοιπόν, νὰ παραθεωρῇ τὰς ποικίλας ποιμαντικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον ὁμογενῶν, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ὁποίων συνεχῶς ἀναλίσκεται, φροντίζει καὶ διὰ τὰς ποιμαντικὰς ἀνάγκας ὄλων ὅσοι ὑπάγονται πνευματικῶς εἰς αὐτό. Καὶ ἐπὶ πλέον καὶ δι’ ὠρισμένα πανανθρώπινα θέματα, ὅπως ἡ καταλλαγὴ καὶ ἡ διαπολιτειακὴ καὶ διαθρησκευτικὴ εἰρήνη καὶ ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος, διὰ τῶν ὁποίων ἐκδηλώνει τὴν πρὸς πάντας ἀγάπην καὶ τὸ διὰ πάντας ἐνδιαφέρον του.

Διαγγέλλον δὲ τὸν περὶ τούτων λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον ὡς θεῖαν ἐπιταγὴν προβάλλον, προασπίζεται διὰ θεοπρεποῦς πνευματικῆς δράσεως τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ζωῆς, ἐλευθερίας, ἀνεξιθρησκείας, παιδείας καὶ ἀξιοπρεπείας, χωρὶς νὰ θεωρῇ ἔργον του τὴν καταγγελίαν τῶν ἀπειραρίθμων συγκεκριμένων παραβάσεων, αἱ ἑποῦαι συμβαίνουν ἀπ’ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς γῆς. Διότι ἀποστολὴν ἔχει νὰ εἶναι φῶς ἐθνῶν καὶ κῆρυξ μετανοίας καὶ ὄχι τιμωρὸς τῶν παραβατῶν τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων νόμων.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτολεξεί, κατὰ τὴν κυκλοφοροῦσαν ἐλληνικὴν μετάφρασιν, ἀπόσπασμα τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ

Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν αἰχμαλωσίᾳ» βιβλίου τοῦ ἱστορικοῦ Στῆβεν Ράνσιμαν, περιέχον τὰς συναφεῖς ἐκτιμήσεις του περὶ τοῦ ἥθους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Γράφει, λοιπόν:

«Ἡ ἱστορία τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μακρᾶς αἰχμαλωσίας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσει ἡρωϊκὲς προκλήσεις. Οἱ ἡγέτες του ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ποὺ θεωροῦσαν συνετὸ ν' ἀποφεύγουν τὴ δημοσιότητα, τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα καὶ τὶς μεγάλες χειρονομίες... Τὸ μεγάλο ἐπίτευγμα τοῦ Πατριαρχείου ὑπῆρξεν ὅτι, παρ' ὅλη τὴν ταπείνωση, τὴ φτώχεια καὶ τὴν περιφρόνηση, ἡ Ἐκκλησία ἀνθεξέ καὶ διατηρεῖται μιὰ μεγάλη πνευματικὴ δύναμη.... Τὸ φῶς ἐξακολουθεῖ νὰ καίει καὶ καίει λαμπρότερα. Ἐκαὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Στῆβεν Ράνσιμαν, Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν αἰχμαλωσίᾳ, Β' Τόμος, Ἐκδόσεις Μπεργαδῆ, Ἀθήνα 1979, σελ. 698).

Αὐταὶ δι' ὀλίγων εἶναι αἱ θέσεις καὶ κατευθύνσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Θέσεις, νομίζομεν, ἔχουσαι διαχρονικὸν κῦρος καὶ γενικὴν τὴν ἀποδοχὴν τῶν εὐλαβῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ παντὸς ψυχραίμως σκεπτομένου καὶ βαθέως ἐξετάζοντος τὰ πράγματα ἀνθρώπου.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν ὑμᾶς διὰ τὴν τιμητικὴν παραχώρησιν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου βήματος καὶ διὰ τὴν προσοχὴν μετὰ τῆς ὁποίας ἠκούσατε τὰς σκέψεις μας. Εὐχαριστοῦμεν καὶ εὐλογοῦμεν, ἐπιδαψιλεύοντες ὑμῖν ὀλόθυμον τὴν πατρικὴν καὶ Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν καὶ εὐχὴν, ὅπως ὑγιαίνητε ἐργαζόμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀπολαύοντες τῶν ἀνωτέρων καρπῶν τῆς ὑμετέρας ὑψηλῆς ἐργασίας ἐν εἰρήνῃ καὶ πανδήμῳ ἀναγνωρίσει τοῦ ἔργου ὑμῶν πάντοτε παρὰ πάντων ἀνθρώπων καὶ παρὰ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, Οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶψαν μετὰ πάντων ὑμῶν. Γένοιτο.